

**N:o 17.**

Ank. till Riksd. Kansli den 20 Febr. 1882, kl. 3 e. m.

*Utlåtande, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, hamn- och brobyggnader samt vattenkommunikationer, äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag.*

(R. A.)

Uti sin nådiga proposition om statsverkets tillstånd och behof har Kongl. Maj:t, i sammanhang med afgifvet förslag till reglering af utgifterna under riksstatens sjetta hufvudtitel, hos Riksdagen gjort framställning om de anslag, hvilka Kongl. Maj:t ansett böra beviljas för utförande af väganläggningar och vägförbättringar, hamn- och brobyggnader samt vattenkommunikationer, äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag; och får Stats-Utskottet nu meddela yttrande ej mindre öfver Kongl. Maj:ts sålunda gjorda nådiga framställningar, än ock öfver de inom Första Kammaren af Herr Grefve *Knut Posse* (N:is 1 och 2) samt inom Andra Kammaren af Herr *Jöns Persson* (N:o 33) väckta motioner.

**A) Väganläggningar och vägförbättringar.**

1:o.

För *anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar* har Kongl. Maj:t i sin ofvan berörda nådiga proposition föreslagit, att Riksdagen måtte för år 1883 bevilja

*Bih. till Riksd. Prot. 1882. 4 Saml. 1 Afd. 13 Häft.*

300,000 kronor, eller samma belopp, som för innevarande år blifvit till enahanda ändamål stäldt till Kongl. Maj:ts förfogande.

Utskottet hemställer,

att Riksdagen måtte till bidrag för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar till Kongl. Maj:ts disposition för år 1883 anvisa 300,000 kronor.

2:o.

För väganläggning från Sorsele kyrka till Strycksele by jemte sidoväg från Lycksele öfver Ulriksdal, Carlsgård och Husbondliden till Ruskträsk, hvilket företag beräknats att kosta 515,680 kronor, beviljade 1877 års Riksdag ett anslag af 343,780 kronor, hvaraf anvisats till utgående under år 1878 24,093 kronor 86 öre, under år 1879 60,000 kronor, under år 1880 25,000 kronor, under år 1881 35,000 kronor samt under innevarande år 80,000 kronor, eller tillsammans 224,093 kronor 86 öre; och har Kongl. Maj:t, i enlighet med Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens hemställan, föreslagit, att till detta arbete måtte för år 1883 anvisas ytterligare 80,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att hvad Kongl. Maj:t sålunda föreslagit må af Riksdagen bifallas.

#### B) Bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer.

3:o.

För understödjande af mindre hamn- och brobyggnader samt upprensning af åar och farleder beviljade sistlidna års Riksdag för år 1882 ett belopp af 20,000 kronor, äfvensom till understöd för byggnader vid större fiskelägen af smärre båthamnar 30,000 kronor.

Af det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokoll (sjette hufvudtiteln sid. 56 och 57) inhemtas, hurusom Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i sitt afgifna underdåniga generalförslag hemställt, att förstnämnda anslagsbelopp, som utgått med 20,000 kronor årligen utom för år 1875, då detsamma utgjorde 40,000 kronor, måtte för år 1883 höjas till 70,000 kronor, och såsom skäl härför anført, att dels redan inkom-

mit flera viktiga brobyggnadsförslag, därför sammanlagda kostnaderna beräknats uppgå till omkring 150,000 kronor, äfvensom ett till en kostnad af 20,560 kronor beräknadt strömningsförslag, dels ytterligare vore att emotse flera hithörande förslag, som påkallade understöd till större belopp, än att behofvet kunde på långt när tillfredsställas med det hittills anvisade alltför ringa anslaget.

Då vidare anslaget å 30,000 kronor till understöd för byggande vid större fiskelägen af smärre båthamnar, hvilket anslag afsåge uppmuntrande och befrämjande af hafsfisket, så att detta måtte uppbringas till en högre utveckling, fortfarande visat sig vara behöfligt, enär nya planer till dylika hamnanläggningar alltjemt utarbetades och ansökningar om anslag dertill inkomme, har styrelsen hemställt, att äfven för år 1883 samma anslag måtte till oförändradt belopp utgå.

Statsrådet och Chefen för Civildepartementet har, lika med Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, ansett en förhöjning i anslaget till brobyggnader och mindre hamnbyggnader vara behöflig. Förhöjningen borde dock enligt Departementschefens åsigt äfven tillgodokomma anslaget till smärre båthamnar, och såväl af denna grund som derföre att det förra anslaget egentligen omfattade äfven de ändamål, för hvilka det senare vore afsedt, har Departementschefen ansett lämpligast vara att dessa båda anslag sammanfördes under en titel, med en något förändrad rubrik, omfattande de med båda anslagen åsyftade ändamål; och har Kongl. Maj:t, i öfverensstämmelse med hvad sålunda föreslagits, till understödjande af brobyggnader och mindre hamnbyggnader samt upprepning af åar och farleder för år 1883 utaf Riksdagen äskat ett belopp af 100,000 kronor.

Utskottet, som inhemtat, att hos Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen för det närvarande hvilat ansökningar om statsbidrag för utförande af arbeten af ifrågavarande beskaffenhet till en beräknad kostnad af 385,435 kronor, hemställer,

att Riksdagen må, med bifall till Kongl. Maj:ts förslag, till understödjande af brobyggnader och mindre hamnbyggnader samt upprepning af åar och farleder för år 1883, anvisa ett belopp af 100,000 kronor.

#### C) Sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag.

4:o.

Till understödjande, medelst anslag utan återbetalningsskyldighet, af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, som företrädesvis afse att

*minska frostländigheten*, har från och med 1873 års riksdag årligen anvisats ett belopp af 80,000 kronor att fördelas öfver hela landet till företag, som kunde vara deraf förtjenta, med anslag, motsvarande en tredjedel af den beräknade kostnaden.

Uti ofvannämnda nådiga proposition har Kongl. Maj:t föreslagit detta anslags höjande, för år 1883, till 150,000 kronor.

Af statsrådsprotokollet (sjette hufvudtiteln sid. 57—59) inhemtas, bland annat, hurusom Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Norrbottens och Vesterbottens län, äfvensom hushållningssällskapet i Västernorrlands län, till Kongl. Maj:t inkommit med underdåniga framställningar om förhöjning i förevarande anslag, hvars belopp af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Vesterbottens län samt hushållningssällskapet i Västernorrlands län föreslagits till 200,000 kronor.

Härför har Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader uti sitt afgifna generalförslag hufvudsakligen anført, att — ehuru styrelsen fortfarande vidhölle den åsigt, hvilken styrelsen uttalat uti ett den 14 December 1877 afgifvet underdånigt utlåtande med anledning af då gjorda enahanda framställningar, nemligen att styrelsen, på grund af vunnen erfarenhet, hade kommit till den öfvertygelse, att det i allmänhet vore lämpligare och för vissheten att understödsmedlen rätt användes mer betryggande, om vattenaftappningsföretag i vidsträcktare mån, än hittills, synnerligast inom de norra länen, varit fallet, understöddes medelst lån i stället för med anslag — styrelsen likväl, enär den ifrågasvarande anslagsfonden otvifvelaktigt medfört stort gagn för landet och bidragit till dess odling samt med fästadt afseende på de stora kraf, som ställes på understöd i form af anslag, ansåge sig böra under nuvarande förhållanden i underdånighet hemställa, att framställning gjordes hos Riksdagen om fondens ökande till ett belopp af 100,000 kronor.

Vid ärendets föredragning inför Kongl. Maj:t den 9 sistlidne Januari har, på sätt statsrådsprotokollet vidare utvisar, Statsrådet och Chefen för Civildepartementet anført, att de olägenheter, hvilka det ifrågasvarande anslaget afsåge att undanrödja, utan tvifvel vore af den allvarsamaste betydelse för jordbruket inom många delar af riket, särdeles inom de nordligare länen och att af ett närmare aktgifvande på ändamålet med de arbetsföretag, till hvilka samma anslag lemnade bidrag, sjelfmant torde framgå det erkännandet, att statens mellankomst här om någonsin påkallades: Flerstädes inom landet förekomme myrar och vatensjuka trakter, hvilka i befintligt skick icke blott vore utan allt värde för egaren, utan derjemte genom de frostskador, hvilka ifrån dem ledde sitt egentliga upphof, hade det förderfligaste inflytande på den omgif-

vande nejden och der växande gröda. Sålunda framhölles af hushållningssällskapet i Vesternorrlands län i dess ofvan omförmälda underdåniga framställning, hurusom på många ställen säden nästan årligen i mer eller mindre mån skadades af frost, och skördarne endast undantagsvis finge utveckla sig till fullkomlig mognad, emedan de kalla dimmor, som tidigt på hösten uppstege från angränsande myrar och betydligt nedsatte temperaturen, drefve landtmannen att skörda säden, innan den blifvit mogen, på det icke frosten måtte helt och hållet förstöra densamma. Hvad som genom dylika myrars torrläggande vunnes vore egentligen icke en mer eller mindre betydlig areal odlingsbar jord, då i de flesta fall desamma utgjordes till större del af mossar, som först efter lång tids torrläggning kunde göras för odling tjenliga, utan det oeftergifliga villkoret för ett ordnadt jordbruk i den kringliggande trakten, eller mera gynsamma klimatiska förhållanden. Då sålunda här afsåges afhjelpandet af ett allmänna ondt, som verkade hinderligt för jordbrukets utveckling på många ställen inom riket; då många af de ifrågavarande arbetsföretagen vore af den omfattning, att de icke kunde utan statsbidrag bringas till utförande, och då, enligt hvad Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader upplyst, uti styrelsens arkiv inneläge ansökningar om understöd utan återbetalningsskyldighet till dylika arbeten, förutsättande statsbidrag till ett sammanlagdt belopp af ej mindre än 366,527 kronor, så har, af dessa skäl, Statsrådet och Chefen för Civildepartementet tillstyrkt, att Kongl. Maj:t måtte föreslå Riksdagen anslags höjande till det här ofvan angifna belopp af 150,000 kronor.

Vidare har i en inom Första Kammaren väckt, till Utskottet remitterad motion (N:o 2) Herr Grefve *Knut Posse* fäst uppmärksamheten derpå att, vid hvarje större vattenafledningsföretag för beredande af odling af sankmarker, marken i allmänhet finnes bestå af dels till odling af säd tjenlig, dels sådan som ej genast dertill kunde användas, dels sådan, som vore till odling af skog passande och slutligen sådan, som antagligen aldrig kunde till någon nytta blifva använd, och att sålunda nästan hvarje dylikt större afdikningsföretag blefve behäftadt med betydliga kostnader, som för den enskilde, som företog det, vore afskräckande, under det dock en stor fördel bereddes orten och landet i dess helhet, genom att dessa sumpiga marker blefve torrlagda, hvarför också staten sedan lång tid tillbaka funnit med sin fördel förenligt att genom anslag utan återbetalningsskyldighet understödja och framkalla dylika arbeten; men att i samma mån som staten genom större lån för beredande af sådana odlingsföretag, som afsåge tjenlig jords beredande till åker, befordrade torrläggning af dylika vattensjuka marker, också större

behof uppstode af statens understöd för de mindre dugliga markernas torrläggning.

Till stöd för påståendet, att i dylika torrläggningar inginge betydligt med otjenlig mark, har motionären vid sin motion fogat sammandrag af de undersökningar, som en statens landbruksingeniör på Kronobergs läns hushållningssällskaps bekostnad uppgjort för åtskilliga vattenafledningsföretag inom nämnda län, utvisande, att genom den sålunda ifrågasatta torrläggning skulle vinnas 118,135 qvadratref mark tjenlig till odling, men att i samma afdikningsplan inginge ej mindre än 119,609 qvadratref, som icke voro till odling dugliga.

Motionären — som i en särskildt afgifven, här nedan vidare omförd motion (N:o 1) väckt fråga om förhöjning till 400,000 kronor af fonden för befrämjande medelst lån af utdikningar och aftappningar af sankta trakter och sjöar till beredande af odlingsföretag — har i angifvet sammanhang härmed, och på det *anslaget* till frostländighetens minskande samt *länefonden* till beredande af odlingsföretag fortfarande måtte stå i lämpligt förhållande till hvarandra, förklarat sig anse anslaget till frostländighetens minskande böra till 250,000 kronor förhöjas. Efter de upplysningar, motionären erhållit, hade i allmänhet sålunda tillgått, att vid ett större vattenafledningsföretag, der man visat att oduglig mark äfven ingått i afdikningsplanen, en viss del af kostnadssumman, och hvilken enligt Riksdagens föreskrift ej finge öfverstiga  $\frac{1}{3}$  af densamma, lemnäts som anslag utan återbetalningsskyldighet och större eller mindre del af den öfriga kostnaden såsom lån. Motionären ansåge emellertid, att  $\frac{3}{4}$  af hela kostnaden för torrläggning af till sädesodling oduglig mark borde lemnas såsom understöd utan återbetalningsskyldighet. Äfven med en sådan proportion komme  $\frac{1}{4}$  af kostnaden att drabba den, som sökte anslaget, utan att han i någon betydligare mån hade större nytta af arbetet i dess helhet än orten i öfrigt i allmänhet vunne, eller minskad frostländighet. Motionären har fördenskull hemställt, att Riksdagen måtte besluta att, till understödjande medelst anslag utan återbetalningsskyldighet af sådana myrutedikningar och vattenaftappningar, som företrädesvis afsåge att minska frostländigheten, öka det nuvarande anslaget med 170,000 kronor, eller från 80,000 till 250,000 kronor årligen, med ytterligare tillagdt villkor för den, som åskade del af detta anslag, att visa särskildt upprättadt förslag å kostnaden för den erforderliga torrläggningen af den till odling af sädesväxter icke dugliga marken, samt att  $\frac{3}{4}$  af den härför belöpande kostnaden måtte lemnas såsom anslag utan återbetalningsskyldighet.

Hvad först beträffar summan af ifrågavarande anslag till under-

stödjande af sådana myrutedikningar och vattenaftappningar, som företrädesvis afse att minska frostländigheten, har, såsom synes, densamma — sedan Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen förordat dess höjande till 100,000 kronor — för år 1883 föreslagits af Kongl. Maj:t till 150,000 kronor och af ofvannämnde enskilde motionär till 250,000 kronor.

Utskottet har inhemtat, att, sedan 1882 års förslag om fördelning af anslagen till understödjande af vattenaftappningar till frostländighetens minskande under innevarande Februari månad, från Styrelsen för allmänna väg och vattenbyggnader till Kongl. Maj:t ingått, hos styrelsen qvarligga ansökningar om statsbidrag till företag af ifrågavarande beskaflenhet, beräknade till en kostnad af sammanlagdt 936,345 kronor 71 öre, hvaraf belöper,

på Norrbottens	län	kr.	242,524: 60.
» Vesterbottens	»	»	558,827: 28.
» Vesternorrlands	»	»	22,726: —
» Gefleborgs	»	»	6,088: 23.
» Kopparbergs	»	»	10,092: 76.
» Vermlands	»	»	52,094: 27.
» Kronobergs	»	»	16,800: —
» Jönköpings	»	»	14,000: —
» Jemtlands	»	»	1,869: 67.
och på Gotlands	»	»	11,322: 90.
Summa kr.			936,345: 71.

För en del af dessa aftappningar äro planerna och kostnadsförslagen ännu ej granskade, och några af dem lära ej ifrågakomma att annorledes än med lån understödjas.

Emellertid utvisar såväl det stora antalet af dylika ifrågasatta vattenaftappningsföretag som det betydliga beloppet af den beräknade kostnaden, att behovet af understöd för ifrågavarande allmännyttiga ändamål är större, än att detsamma kan behörigen tillgodoses med de för närvarande till Kongl. Maj:ts disposition i sådant afseende ställda 80,000 kronor.

En så hastig och så betydlig förhöjning, som den af ofvannämnde enskilde motionär föreslagna, från 80,000 till 250,000 kronor, har Utskottet dock ej kunnat finna af förhållandena påkallad; hvaremot Utskottet ansett det af Kongl. Maj:t föreslagna *belopp*, 150,000 kronor, skäligen böra för ändamålet anvisas.

Härvid har Utskottet likväl ej funnit sig böra tillstyrka Riksdagen att såsom anslag *utan återbetalningsskyldighet* bevilja hela nyss nämnda

belopp, 150,000 kronor. Det må vara en sanning, att aftappningsföretag till minskande af frostländigheten ej alltid afse omedelbar vinst. Medelbart åsyfta de likväl beredande eller betryggande af en ekonomisk fördel för de enskilda jordegare, hvilka besluta ett dylikt företag, och sjelfva arten af dessa företag utesluter således ingalunda lämpligheten deraf att någon del af det statsbidrag, som må finnas erforderligt, lemnas mot återbetalningsskyldighet.

Med den ifrågasatta förhöjningen lärers ock böra beredas, ej en ökad fördel åt de jordegare, som erhålla understöd för aftappningarne, helst det i allt fall torde vara ganska svårt att tillse, att ett företag, som kan anses lända till minskande af frostländighet och i sådant afseende anmäles till understöd, ej i sjelfva verket innefattar äfven ett lönande odlingsarbete, utan fastmer och hufvudsakligen möjlighet för Kongl. Maj:t att, sedan ett större belopp blifvit stäldt till hans förfogande, underlätta flera aftappningsföretags åvägabringande samt erforderlig torrläggningens utförande i större omfattning och till mera allmänt gagn, så att understöden komme att afse ej blott utdikning af enstaka myrar, utan förnämligast sådana vattenaftappningsföretag, som, egande sammanhang sins emellan och anlagda efter en gemensam plan, bereda gagn för hela orter.

Utskottet är öfvertygadt derom att en stor mängd jordegare, som önska verkställa en utdikning, visserligen dertill behöfva ett statsbidrag, men med tacksamhet och fördel kunna mottaga och begagna en ej ringa del deraf såsom lån mot återbetalningsskyldighet, och att således en förändrad anordning, afseende ett och samma vattenaftappningsföretags understödjande med såväl lån som anslag, kan genomföras, utan att möjligheten till gagneliga sådana företags åvägabringande dermed i någon mån förminskas.

En dylik anordning medgifver ej blott fondens ökande och derigenom allt flera vattenaftappningsföretags befrämjande utan någon betydligt ökad uppoffring för staten; äfven en annan fördel följer deraf. Det torde nemligen vara obestriddigt, att ett arbetes understödjande medelst lån lemnar större säkerhet derför att nyttan af företaget blifvit före dess påbörjande noggrant öfvervägd, likasom ock det framtida underhållet och således det fortvarande gagnet mera betryggas, om intressenterne i en dem åliggande betalningsskyldighet hafva en anledning att vidmakthålla resultatet af det nedlagda arbetet. Utskottet delar i detta afseende helt och hållet den åsigt, Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, såsom här ofvan förmäls, är 1877 uttalat.



Utskottet har alltså funnit sig väl kunna tillstyrka beviljandet för ifrågavarande ändamål af det utaf Kongl. Maj:t föreslagna belopp, 150,000 kronor, men anser, att deraf såsom anslag utan återbetalningsskyldighet bör lemnas endast samma summa som hittills, 80,000 kronor; hvaremot återstoden, 70,000 kronor, torde böra utgå såsom lån, mot enahanda villkor, som för åtnjutande af lånen till beredande af odlingsföretag finnas bestämda.

Enligt de nu gällande villkoren får anslag utan återbetalningsskyldighet för understödjande af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, som företrädesvis afse att minska frostländigheten, lemnas till högst en tredjedel af den beräknade kostnaden.

Då dylika anslag, äfven med iakttagande af nyss anförda bestämmelse, visat sig särdeles begärliga, finner Utskottet sig, för de fall, då ifrågavarande arbeten komme att endast med anslag utan återbetalningsskyldighet understödjas, ej ega anledning tillstyrka höjande, på sätt Grefve Posse i sin motion föreslagit, af den kostnadsandel, vederbörande må kunna utan återbetalningsskyldighet erhålla. Deremot har Utskottet ej förbisett att, vid fråga om understödjande af arbeten till frostländighetens förminskande *med såväl lån som anslag utan återbetalningsskyldighet*, fall kunna förekomma, då ett dylikt företag skäligen bör befrämjas med statsbidrag till större andel af kostnaden än en tredjedel. Då sålunda för ett och samma företags befrämjande statsbidrag komme att utgå med dels lån, dels anslag, torde dock *halfva* kostnaden vara den högsta andel deraf, hvarmed staten bör på detta sätt bidraga, likasom, vid sådant understöds lemnande *med lån och anslag tillsammans*, anslaget utan återbetalningsskyldighet ej lämpligen torde böra beviljas till högre belopp än en fjerdedel af kostnaden; genom hvilket förfaringsätt, och då fonden i dess helhet medelst tillägg af låneandelen 70,000 kronor komme att nära fördubblas, allt flera företag kunde blifva af dessa statsbidrag delaktiga.

Utskottet, som i fråga om nyss angifna begräusning af statsbidragets proportion till kostnaden kommer att här nedan, under punkten 7:o, i sammanhang med behandlingen af villkoren för statsunderstöds erhållande väcka förslag, hemställer,

att, med afslag å Herr Grefve Posses förevarande motion, Kongl. Maj:ts ifrågavarande förslag må på det sätt bifallas, att Riksdagen, till understödjande af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, som företrädesvis afse att minska frostländigheten, för år

1883 anvisar ett belopp af 150,000 kronor, deraf 80,000 kronor må såsom anslag utan återbetalningsskyldighet utgå och återstående 70,000 kronor beviljas såsom lån mot enahanda villkor och bestämmelser, som för åtnjutande af låneunderstöd till beredande af odlingsföretag äro föreskrifna.

5:o.

Till befrämjande, medelst lån, af utdikningar och aftappningar af sankta trakter och sjöar till beredande af odlingsföretag har Kongl. Maj:t för år 1883 äskat enahanda belopp, som af senare årens Riksdagar beviljats, eller 100,000 kronor; och inhemtas af statsrådsprotokollet (sjette hufvudtiteln sid. 89) samt det den 1 sistlidne December af Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen afgifna underdåniga generalförslag, att vid tiden för detta förslags aflåtande ansökningshandlingar med planer till Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen inkommit för 11 stycken till en kostnad af 222,508 kronor beräknade sjösänkingsföretag af ifrågavarande beskaffenhet, till hvilkas utförande låneunderstöd begärts.

I den under näst föregående punkt omförmälda, inom Första Kamraren väckta och till Utskottet remitterade motion (N:o 1) har Herr Grefve *Knut Posse* föreslagit denna fonds höjande, i allmänhet till 400,000 kronor, men för näst kommande år till endast 200,000 kronor. I berörda motion, till hvilken Utskottet beträffande åtskilliga deri lemnade uppgifter tillåter sig hänvisa, anföres, bland annat, att stora delar af flera bland rikets provinser, och det just af dem, som hittills ansetts för de minst fruktbara, innehölle från årtusenden tillbaka samlade skatter i sina rika myr- och mosstrakter, som ännu väntade på att blifva använda, för att lemna skördar, som enligt motionärens förmenande komme att öka hela rikets välstånd på ett i allmänhet ännu ej insedt sätt. Motionären har i sådant afseende från ett län, Kronobergs, anført exempel, af hvilka framginge, att endast detta län hade mossar och myrar, värda att odlas, af omkring 130,000 tunnlands vidd.

Då emellertid dessa odlingsbara marker i allmänhet, och de större och värdefullare kanske i synnerhet, läge i samfälligheter, äfven om de vid skiften blifvit delade på olika hemman, samt dessutom ofta inträffade att en trakt hade sitt vattenaflopp beroende på en annans, följde häraf, att odling och afdikning af desamma vore ett så stort företag, att det i de allra flesta fall blefve en omöjlighet att kunna förena alla dem, hvilkas intressen deraf berördes, med mindre än att visshet funnes, det pen-

ningar för kostnaden på billiga villkor kunde erhållas, samt att deras återbetalning blefve så stäld, att hvarje delegare kunde tryggt inse, att han genom afkastning af företaget kunde med säkerhet verkställa det. Erfarenheten från Kronobergs län visade tydligt att de villkor, som nu vore fästade vid dylika lån, ej vore egnade att uppmåna de deraf i behof stadde att begagna dem. Hindret vore för visso ej något annat än medellösheten hos de flesta deltagarne. Ehuru i allmänhet kostnaden för en dylik odling ej vore stor i förhållande till de resultat, som uppnåddes, fordrade den dock mycket penningar, i synnerhet om man toge hänsyn till att, förutom odlingen, stora omkostnader i öfrigt och efteråt fordrades till byggnader, ökad antal kreatur m. m. Lånen borde därför vara vida större än nu, men på samma gång behöfde statens biträde dock i hufvudsak ej blifva större än för det närvarande. De lån, som nu lemnades, utgjorde, enligt motionärens uppgift, i allmänhet en tredjedel eller hälften af kostnaden, men amorterades genom en mycket utsträckt annuitet. Blefve därför återbetalningstiden af dessa lån inskränkt till 16 år, deraf 6 utan amortering, samt med skyldighet att derefter årligen inbetala en tiondedel af kapitalet, så skulle staten, ehuru den lemnade förlaget till hela odlingskostnaden, dock ej fästa sina kapital för hvarje odlingsföretag mer än nu. För närvarande vore ej så viktigt, att stora belopp genast blefve anordnade, utan ansåge motionären, att om dessa belopp endast bibehölles vid desamma, som för närvarande utginge, eller 400,000 kronor, hvaraf de sista åren varit anvisade 300,000 kronor till sjöarne Hjelmarens och Qvismarens sänkning, men hvarå för näst instundande statsregleringsperiod blott erfordrades 200,000 kronor, och sålunda det disponibla anslaget till nu ifrågasatta ändamål blefve 200,000 kronor för näst instundande statsreglering och derefter 400,000 kronor, så skulle det för den närmaste framtiden vara tillräckligt till dess det blefve genom erfarenhet visadt, att större summor erfordrades, då säkerligen Regeringen ej komme att uraktlåta att därför påkalla Riksdagens uppmärksamhet.

Då icke hvarje mosse vore till odling duglig, och det ganska ofta kunde vara rätt tvifvelaktigt, om så vore förhållandet eller icke, och lika nödvändigt, för att påräkna framgång genom användande af artificiella gödningsämnen, vore att mossen eller myren blefve fullständigt torrlagd, har motionären ansett som villkor för erhållande af nu ifrågasatt lâneunderstöd böra föreskrifvas, att undersöknings- och afdiknings- samt odlingsplan vore upprättad af vederbörande landtbruksingenjör, af hvilken äfven företaget borde vara tillstyrkt.

På grund af hvad i motionen anförts, har Herr Grefve Posse före-

slagit, att anslaget till befrämjande medelst lån af utdikningar och aftappningar af sankta trakter och sjöar till beredande af odlingsföretag måtte förhöjas till 400,000 kronor, ehuru för år 1883 dertill skulle uppföras endast 200,000 kronor, samt att följande föreskrifter må varda tillagda eller satta i stället för förut gällande för dylika låns meddelande, nemligen:

1:o) att undersöknings- och afdiknings- samt odlingsplan skulle jemte kostnadsförslag vara upprättad af vederbörande landtbruksingeniör, som tillstyrkte odlingen såsom lämplig och fördelaktig, och skulle densamma vara upprättad så, att fullständig torrläggning, helst medelst täckdikning, kunde vinnas;

2:o) att vid kostnadsförslagets upprättande ränta å hela kostnadsbeloppet för afdikning och odling under högst sex år finge tilläggas slutsumman, beräknadt efter de tider, då lånebeloppet erhöles; och

3:o) att som lån lemnades hela afdiknings- och odlingskostnaden, med hälften eller en tredjedel af hela kostnaden under två eller tre på hvarandra följande år, att innehafvas mot  $4\frac{1}{2}$  procent årlig ränta i högst sex år utan någon amortering, hvilken derefter vidtog och derefter verkställes med, förutom ofvan nämnda ränteinbetalning å hvad som vore oguldet, en tiondedel hvarje år å hela lånebeloppet, så att densamma vore till fullo inbetaldt efter en tid af sexton år från den tid första delen af lånebeloppet lemnats.

Slutligen har i en inom Andra Kamnaren väckt och till Utskottet remitterad motion (N:o 33) Herr *Jöns Persson* hemställt, att Riksdagen måtte för år 1883 höja det af Kongl. Maj:t begärda utlåningsbeloppet för torrläggning af vattensjuk odlingsbar mark och uttappning af sjöar från 100,000 kronor till 400,000 kronor för år 1883, samt att utlåningsvilkoren måtte sålunda förbättras, att halfva dikningskostnaden kunde som lån erhållas, och räntan nedsättas en procent under hvad hittills varit bestämdt.

Utskottet har inhemtat att, sedan innevarande års fond till understödjande medelst lån af sådana sjösänkingsföretag, som afse vinst af odlingsbar mark, blifvit fördelad, ännu den 6 innevarande månad icke någon ansökning om erhållande af dylikt understöd fans hos Styrelsen för allmänna väg- och vattenbyggnader inneliggande, men derjemte att i allmänhet vid disponerande af medel från ofvan nämnda fond endast omkring 46 å 50 procent af kostnaden blifvit såsom låneunderstöd för ifrågavarande företag vederbörande tilldelade.

Utskottet delar visserligen ingalunda motionären Herr Grefve Posses åsigt, att hela afdiknings- och odlingskostnaden borde såsom

lån till vederbörande intressenter utlemnas; tvärtom synes det Utskottet i sin ordning, att vederbörande sjelfva tillskjuta en ej alltför ringa del af kostnaden för ett dylikt företag, medelst hvilket afses ökad afkastning genom vinst af odlingsbar mark; och då härtill kommer, att vid sådana arbeten utgången ej alltid kan på förhand med säkerhet beräknas, torde jemväl detta förhållande göra det önskvärdt, att åtminstone någon del af kostnaden må varda af vederbörande bestridd med egna medel. Med afseende likväl å det allmänna gagn, landets fortgående uppodling medför, och då det synes vara af ganska stor vikt, att företagsamheten i sådant hänseende uppmuntras derigenom att förekommande odlingsarbeten må kunna från statens sida befrämjas medelst försträckande, då sådant behöfves, af större andel af kostnaden än den, hvartill fonden för det närvarande lemnar tillgång, har Utskottet ansett någon förhöjning af fondens nuvarande belopp vara af omständigheterna påkallad. Då emellertid andra utvägar än statsbidrag för vederbörande jordegare förefinnas att erhålla försträckning, då egna medel ej förslå, till odlingsföretags åvägabringande, och då staten ej synes böra äfventyra att genom en plötslig, betydlig höjning af fondens belopp framkalla mindre väl beräknade dylika arbeten eller understödja odlingar, som lika lätt utan statsbidrag kunnat komma till utförande, har Utskottet ansett förevarande behof för det närvarande vara från statens sida tillräckligt tillgodosedt, om fonden ökas med 50,000 kronor utöfver hvad den nu utgör, till 150,000 kronor.

I fråga åter om villkoren för dessa lånebidrags åtnjutande har Utskottet ej ansett skäl förefinnas till ändring i de för det närvarande gällande bestämmelser i detta afseende. Enligt dessa bestämmelser skola efter tre års förlopp från den dag, då lånemedlen utbekommits, årligen erläggas sex procent å hela den lyftade lånesumman, hvaraf ränta godtgöres efter fyra och en half för hundra af obetalda kapitalbeloppet, och det öfriga utgör afbetalning derå. En sådan annuitet medför lånets amortering på 31 år 178 dagar från den tid då annuitetens erläggande tagit sin början. Då en så långt utsträckt amorteringstid torde af de flesta jordegare, hvilka för odlingsföretag söka statsbidrag, betraktas som en väsentlig fördel, äro således villkoren i detta afseende redan mycket lindrigare, än Herr Grefve Posse i sin motion föreslagit.

Räntefoten, tillförene utgörande fem procent, blef vid sistlidna års riksdag nedsatt till fyra och en half procent. Till en ytterligare nedsättning af densamma, på sätt Herr Jöns Persson föreslagit, torde, då företagen afse beredande af vinst, all anledning saknas.

Den frihet under tre år från annuitetens erläggande, som för närvarande finnes medgifven, synes Utskottet på ett lämpligare sätt tillgodose vederbörandes behof att under någon tid få afvakta resultatet af deras på odlingsföretaget nedlagda möda och kostnad, än hvad Herr Grefve Posse i sådant hänseende föreslagit, bestående i uttryckligt medgifven rättighet för dem att vid kostnadsförslags upprättande inberäkna sex års ränta å hela kostnadsbeloppet.

Det ändamål, sistnämnde motionär afser med förslaget derom att planen skall vara af vederbörande landtbruksingeniör upprättad, torde redan vara beaktadt, bland annat, genom det nu gällande stadgandet, att för hvarje företag plan till arbetets utförande jemte beräkning öfver dermed förenade kostnader måste hafva vunnit Kongl. Maj:ts nådiga fastställelse.

Slutligen och med anledning af samme motionärs åsigt, att hela afdiknings- och odlingskostnaden borde lemnas som lån, att utgå med hälften eller en tredjedel deraf under två eller tre på hvarandra följande år, får Utskottet erinra, att de nu gällande bestämmelserna medgifva lånets utbetalning på flera olika tider samt ej innehålla någon begränsning i afseende å den proportion, hvari lånebeloppet bör stå till kostnaden för vattenaftappningsföretaget, om ock, såsom Utskottet här ofvan antydt, i de flesta förekommande fall helt naturligt synes vara, att vederbörande få sjelfva tillskjuta eller anskaffa en del af kostnadsbeloppet.

På grund af hvad här ofvan anförts, hemställer Utskottet,

att Kongl. Maj:ts ofvan nämnda förslag samt Herrar Grefve Posses och Jöns Perssons ifrågavarande motioner må på det sätt bifallas, att Riksdagen till befrämjande, medelst lån, af utdikningar och aftappningar af sankta trakter och sjöar till beredande af odlingsföretag för år 1883 anvisar 150,000 kronor.

6:o.

Till *sänkning af sjöarne Hjelmaren och Qvismaren* beviljade 1877 års Riksdag Hjelmarens och Qvismarens sjösänkingsbolag ett lån å 2,000,000 kronor, att från Statskontoret utgå med 600,000 kronor under år 1878, samt 300,000 kronor under hvarje af åren 1879, 1880, 1881 och 1882 och 200,000 kronor under år 1883.

Med anledning häraf har Kongl. Maj:t nu äskat anvisande för år

1883 af de på samma år belöpande återstående 200,000 kronor af detta lån.

Utskottet hemställer,

att hvad Kongl. Maj:t sålunda föreslagit må af Riksdagen bifallas.

7:o.

I afseende å *vilkoren för erhållande och tillgodonjutande af statsbidrag till allmänna arbeten samt angående kontrollen deröfver* har föreslagits, att de nu gällande, i Riksdagens underdåniga skrifvelse den 27 April 1881 (N:o 69) intagna bestämmelser måtte äfven för år 1883 bibehållas.

Någon *förändring* i dessa bestämmelser har Utskottet ej ansett sig ega skäl föreslå, så mycket mindre som de tillförene gällande vilkoren vid sistlidna års riksdag underkastades en förnyad granskning och, sedan i följd deraf en omarbetning af desamma egt rum, någon synnerlig erfarenhet om verkan af de meddelade, först från innevarande års början tillämpade nya bestämmelserna ännu ej kan hafva vunnits. Deremot har Utskottet, beträffande statsbidrag, medelst såväl lån som anslag, till utdikningsföretag för minskande af frostländigheten, i öfverensstämmelse med sina här ofvan under punkten 4:o uttalade åsigter, ansett ett *tillägg* till mom. 3 af ofvan nämnda bestämmelser erforderligt; och hemställer Utskottet fördenskull,

att i afseende å de statsbidrag, som af innevarande Riksdag anvisas för väganläggningar och vägförbättringar, brobyggnader, hamnanläggningar, vattenkommunikationer samt sjösänkningar och vattenaftappningar, de af sistlidna års Riksdag beslutade, i dess underdåniga skrifvelse den 27 April 1881 (N:o 69) intagna allmänna vilkor och föreskrifter fortfarande skola blifva gällande, endast med tillägg i mom. 3 af dessa vilkor af en så lydande bestämmelse:

»Då en och samma myrutdikning eller vattenaftappningsföretag, afseende att minska frostländigheten, understödjes med såväl lån som ock anslag utan återbetalningsskyldighet, må detta sammanlagda statsbidrag ej bestämmas till högre belopp än hälften af den beräknade kostnaden enligt den fastställda arbetsplanen, och den del deraf, som lemnas såsom anslag utan

återbetalningsskyldighet, ej utgöra mera än en fjerdedel af samma kostnad; varande äfven i detta fall menighet, bolag eller andra vederbörande skyldige att bestrida den återstående, icke af statsmedel anvisade andelen af kostnaderna för företagets fullbordande.»

Stockholm den 20 Februari 1882.

På Stats-Utskottets vägnar:

**Emil Key.**



**Sammandrag af de uti Stats-Utskottets utlåtande N:o 17 tillstyrkta statsbidrag för väganläggningar och vägförbättringar, bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer, äfvensom sjösänkningar och andra vattenaftappningar.**

	Anslag.	Lån.	Summa anslag.	Summa lån.	Summa anslag och lån.
<b>A. Väganläggningar och vägförbättringar:</b>					
Till fond för anläggning af nya samt förbättring eller omläggning af backiga eller eljest mindre goda vägar .....	300,000	—	—	—	—
Till väganläggning från Sorsele kyrka till Strycksele by jemte sidoväg från Lycksele öfver Ulriksdal, Carlsgård och Husbondliden till Ruskträsk i Vesterbottens län .....	80,000	—	380,000	—	380,000
<b>B. Bro- och hamnbyggnader samt vattenkommunikationer.</b>					
Till fond för understödjande af brobyggnader och mindre hamnbyggnader samt upprepning af åar och farleder .....	100,000	—	100,000	—	100,000
<b>C. Sjösänkningar och andra vattenaftappningsföretag.</b>					
Till fond för understödjande af sådana myrutdikningar och vattenaftappningar, som företrädesvis afse att minska frostländigheten .....	80,000	70,000	—	—	—
Till fond för befrämjande af utdikningar och aftappningar af sankta trakter och sjöar till beredande af odlingsföretag ....	—	150,000	—	—	—
För sänkning af sjöarne Hjelmarren och Qvismaren .....	—	200,000	80,000	420,000	500,000
Summa kronor	—	—	560,000	420,000	980,000